

THE CONTEMPORARY DEVELOPMENT OF KARAKALPAK NATIONAL SINGING ART

Jarilqaganov Abdisayd

2nd year master's student of Nukus branch of Uzbekistan State

Institute of Arts and Culture

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20625446>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 09th June 2026

Online: 10th June 2026

KEYWORDS

Karakalpak singing art, folk music, modern music, traditional performance.

ABSTRACT

This article analyzes the history, genre features, and contemporary development of Karakalpak national singing art. It also highlights the importance of folk songs, baxshi and jiraw traditions in the spiritual life of the Karakalpak people. The study examines the development of national singing art under the influence of modern technologies, stage performance, and international cultural relations, as well as its growing popularity among young people. Furthermore, special attention is given to the preservation of traditional musical heritage, safeguarding authentic performance styles, and transmitting them to future generations.

QORAQALPOQ MILLIY QO'SHIQCHILIK SAN'ATINING BUGUNGI KUNDAGI RIVOJLANISHI

Jarilqaganov Abdisayd

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali

2 - kurs magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20625446>

ARTICLE INFO

Received: 02nd June 2026

Accepted: 09th June 2026

Online: 10th June 2026

KEYWORDS

Qoraqalpoq qo'shiqchiligi, xalq musiqasi, zamonaviy musiqa, an'anaviy ijrochilik.

ABSTRACT

Ushbu maqolada qoraqalpoq milliy qo'shiqchilik san'atining shakllanish tarixi, janr xususiyatlari va bugungi kundagi rivojlanish jarayonlari tahlil qilinadi. Shuningdek, xalq qo'shiqlari, baxshichilik va jirovchilik an'analarining qoraqalpoq xalqining ma'naviy hayotidagi o'rni yoritiladi. Maqolada milliy qo'shiqchilik san'atining zamonaviy texnologiyalar, estrada va xalqaro madaniy aloqalar ta'sirida taraqqiy etishi hamda yosh avlod orasida ommalashib borishi misollar asosida tahlil qilingan. Bundan tashqari, milliy musiqani asrab avaylash, an'anaviy ijro usullarini saqlash va kelajak avlodga yetkazish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan.

Kirish. Qoraqalpoq milliy qo'shiqchilik san'ati xalqning asrlar davomida shakllangan ma'naviy boyligi,

tarixiy xotirasi va estetik tafakkurining yorqin ifodasi hisoblanadi. Ushbu san'at turi qoraqalpoq xalqining turmush tarzi,

urf odatlari, dunyoqarashi, mehnati, muhabbati, qayg'u va quvonchlarini o'zida mujassamlashtirgan holda bugungi kungacha yetib kelgan. Shu sababli qoraqalpoq qo'shiqlari oddiy musiqiy asar emas, balki xalq ruhiyatining badiiy aksidir. Ayniqsa, xalqning o'z tarixini, orzu umidlarini va ichki kechinmalarini kuy orqali ifodalashi qoraqalpoq musiqasining eng muhim xususiyatlaridan biri hisoblanadi [5, 230-232].

Qoraqalpoq xalq qo'shiqlari qadim zamonlardan boshlab og'zaki ijod shaklida rivojlangan. Dastlab qo'shiqlar yozma manbalarda emas, xalq xotirasida saqlangan. Ular baxshi, jirov va qissaxonlar orqali avloddan avlodga yetkazilgan. Natijada milliy qo'shiqchilik san'ati xalqning ko'p asrlik tajribasi asosida boyib borgan. Ayniqsa, baxshilar va jirovlar qoraqalpoq xalqining ma'naviy hayotida muhim o'rin egallaganlar. Ular nafaqat qo'shiq aytgan, balki xalq tarixini, qahramonlarini va milliy qadriyatlarini targ'ib qilganlar.

Bugungi kunda esa qoraqalpoq milliy qo'shiqchiligi yangi rivojlanish bosqichiga ko'tarilmoqda. Zamonaviy madaniy jarayonlar, raqamli texnologiyalar va xalqaro aloqalar ushbu san'atning ommalashuviga katta ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, mustaqillik yillarida milliy qadriyatlarga bo'lgan e'tibor kuchaygani sababli xalq musiqasini asrash va rivojlantirish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi. Shu sababli qoraqalpoq xalq qo'shiqlari bugungi kunda nafaqat mahalliy sahnalarda, balki xalqaro festivallarda ham keng namoyish etilmoqda [2].

Masalan, "Bozataw", "Aldinnan", "Dem bermes", "Nigarim", "Muwsa sen yar" kabi xalq qo'shiqlari professional xonandalar tomonidan qayta ishlanib ijro qilinmoqda. Ushbu qo'shiqlarning zamonaviy orkestr jo'rligida ijro etilishi ularning badiiy ta'sirchanligini yanada kuchaytirmoqda. Ayniqsa, "Bozataw" qo'shig'ida xalqning tarixiy fojeasi, erkinlikka bo'lgan intilishi va vatanga muhabbati chuqur ifodalanganligi sababli ushbu asar bugungi kungacha o'z ahamiyatini yo'qotmagan [1, 122-134].

Bundan tashqari, qoraqalpoq xalq qo'shiqlari estrada yo'nalishi bilan ham uyg'unlashmoqda. Hozirgi yosh xonandalar xalq qo'shiqlarini zamonaviy ritmlar, elektron musiqa va yangi aranjirovkalar bilan boyitib ijro qilmoqdalar. Masalan, "Ámiwdarya", "Júriñ qizlar" kabi qo'shiqlar bugungi sahnalarda zamonaviy uslublarda yangramoqda. Shu bilan birga, ushbu qo'shiqlarga videokliplar yaratilishi va internet orqali keng tarqatilishi yoshlarning milliy musiqaga bo'lgan qiziqishini oshirmoqda.

Ayniqsa, internet va ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi qoraqalpoq milliy qo'shiqchiligi uchun yangi imkoniyatlarni yaratdi. Oldingi davrlarda xalq qo'shiqlari asosan jonli ijro orqali tarqalgan bo'lsa, bugungi kunda YouTube, Instagram, Telegram va Spotify kabi platformalar orqali millionlab tinglovchilarga yetib bormoqda. Natijada qoraqalpoq xalq qo'shiqlari nafaqat O'zbekiston hududida, balki xorijiy mamlakatlarda ham tinglanmoqda. Ayrim baxshi va jirovlarning eski audio yozuvlari raqamlashtirilib internetga joylashtirilmoqda. Bu esa milliy merosni

saqlab qolishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Shuningdek, bugungi kunda qoraqalpoq baxshichilik va jirovchilik maktablari ham qayta tiklanmoqda. Nukus shahri hamda boshqa hududlardagi san'at maktablarida yosh baxshilar dutor va qobiz jo'rligida xalq dostonlarini ijro etishni o'rganmoqdalar. "Alpomish", "Qirq qiz", "Go'ro'g'li" kabi dostonlarning sahnaviy talqinlari yoshlar orasida katta qiziqish uyg'otmoqda. Shu orqali milliy epik an'analar zamonaviy avlodga yetkazilmoqda [2, 349-357].

Bundan tashqari, xalqaro baxshichilik festivallari qoraqalpoq milliy qo'shiqchiligining rivojlanishida katta rol o'ynamoqda. Turkiy xalqlar madaniy festival va anjumanlarida qoraqalpoq baxshi va folklor jamoalarining ishtiroki milliy san'atning xalqaro nufuzini oshirmoqda. Ayniqsa, dutor va qobiz jo'rligida ijro etiladigan qo'shiqlar xorijlik tinglovchilar va mutaxassislar tomonidan katta qiziqish bilan kutib olinmoqda. Bu esa qoraqalpoq qo'shiqchilik san'atining jahon madaniyatidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Bugungi qoraqalpoq qo'shiqchiligida milliy cholg'ularning o'rnini ham alohida ahamiyat kasb etadi. Dutor, qobiz, gijjak kabi qadimiy cholg'ular zamonaviy orkestr va ansambllarda faol qo'llanilmoqda. Masalan, ayrim estrada xonandalari elektron musiqa bilan dutor sadolarini uyg'unlashtirib yangi musiqiy uslublar yaratmoqdalar. Bu esa milliy va zamonaviy san'atning sintezini yuzaga keltirmoqda. Shu bilan birga, milliy cholg'ularning o'ziga xos tembri qoraqalpoq qo'shiqlariga chuqur ruhiy

ta'sir kuchini bag'ishlamoqda [4, 128-132].

Qoraqalpoq xalq qo'shiqlarining bugungi kundagi rivojlanishida ilmiy tadqiqotlarning ham ahamiyati katta. Oliy ta'lim muassasalari va ilmiy markazlarda xalq musiqasi tarixi, baxshichilik an'analari va milliy ijrochilik usullarini o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar olib borilmoqda. Talabalar xalq qo'shiqlarining melodik tuzilishi, ritmik xususiyatlari va poetik mazmunini chuqur tahlil qilmoqdalar. Shu orqali milliy musiqaning ilmiy asoslari yaratilmoqda.

Ayniqsa, qoraqalpoq xalq qo'shiqlarining ijro texnikasi bugungi kunda ham o'zining murakkabligi bilan ajralib turadi. Manbalarda qayd etilishicha, xalq ijrochilari glissando, mordent, trill kabi musiqiy bezaklardan keng foydalanganlar. Hozirgi professional xonandalar ham ushbu usullarni saqlashga harakat qilmoqdalar. Chunki aynan shu ijro usullari qoraqalpoq qo'shiqchiligiga milliy ruh va o'ziga xos ohang beradi.

Bundan tashqari, bugungi kunda qoraqalpoq milliy qo'shiqchiligi teatr va kino san'ati bilan ham uyg'unlashmoqda. Tarixiy filmlar, spektakllar va sahna asarlarida xalq qo'shiqlari keng qo'llanilmoqda. Masalan, tarixiy mavzudagi sahna asarlarida baxshilar jonli ijro orqali tomoshabinga o'tmish ruhini yetkazishga xizmat qilmoqda. Bu esa milliy musiqaning ta'sirchanligini yanada oshirmoqda.

Shu bilan birga, bugungi qoraqalpoq qo'shiqchiligi oldida ayrim muammolar ham mavjud. Ayrim hollarda xalq qo'shiqlarining ortiqcha zamonaviylashtirilishi ularning asl

ruhini yo'qotishiga sabab bo'lmoqda. Ba'zi yosh ijrochilar qo'shiqlarning melodiyasi va matniga keskin o'zgartirishlar kiritayotganliklari sababli mutaxassislar tomonidan tanqid qilinmoqda. Shu sababli qadimiy qo'shiqlarni asl holida saqlash, eski baxshi va jirovlarning ijrolarini yozib olish va raqamli arxivlarni yaratish bugungi kunning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, ustoz shogird an'analarini davom ettirish masalasi ham nihoyatda muhimdir. Chunki baxshichilik va jirovchilik san'ati faqat nazariy bilim emas, balki amaliy tajriba orqali o'rganiladi. Shu sababli tajribali baxshilar yosh avlodga milliy ijrochilik sirlarini o'rgatmoqdalar. Bu esa qoraqalpoq milliy qo'shiqchiligining

kelajakda ham yashab qolishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, qoraqalpoq milliy qo'shiqchilik san'ati bugungi kunda an'anaviylik va zamonaviylik uyg'unligida rivojlanayotgan noyob madaniy hodisa hisoblanadi. Ushbu san'at turi xalqning tarixiy xotirasi, ma'naviy qadriyatlari va estetik tafakkurini o'zida mujassamlashtirgan bebaho merosdir. Hozirgi davrda xalq qo'shiqlari zamonaviy texnologiyalar, xalqaro madaniy aloqalar va yosh ijrochilar faoliyati orqali yangi taraqqiyot bosqichiga ko'tarilmoqda. Shu bilan birga, uning milliy ruhini saqlash, ilmiy jihatdan o'rganish va kelajak avlodga yetkazish bugungi jamiyatning muhim ma'naviy vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

References:

1. Ayjamal Kamiljanovna Turemuratova (2022). QORAQALPOQ MILLIY MUSIQA SAN'ATI TARIXIGA BIR NAZAR VA UNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Oriental Art and Culture*, 3 (2), 122-134.
2. G.T. Eshbaeva (2024). HOZIRGI DAVR QORAQALPOQ XALQ MUSIQASI: TADQIQOT TARIXI VA TARAKQIYOT TADRIJIDAN. *Inter education & global study*, (4), 349-357.
3. Nadirova A. Qaraqalpaq muzika tariyxi. - Tashkent: "Sano-standart". 2018. 384-b.
4. QORAQALPOQ MILLIY MUSIQIY CHOLG'U ASBOBLARI. (2025). *Modern Science and Research*, 4(4), 128-132. <https://doi.org/10.71337/inlibrary.uz.science-research.78514>
5. Rametullaeva, G. (2022). QORAQALPOQ MILLIY QO'SHIQCHILIK SAN'ATINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI. *Theoretical Aspects in the Formation of Pedagogical Sciences*, 1(4), 230-232. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7179592>